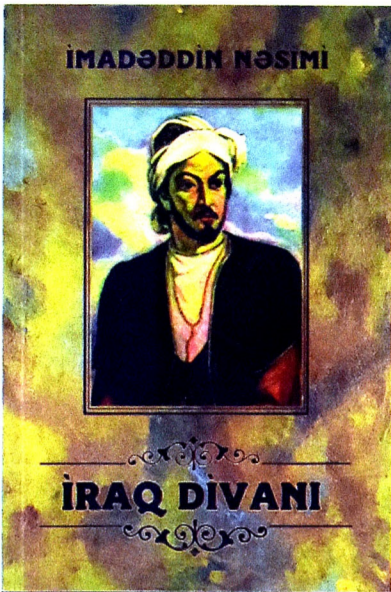

NƏSİMİ SEVGİSİ

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru, professor, İraq-türkmən folklorunun görkəmli tədqiqatçısı, onlarla dəyərli kitab və məqalələrin müəllifi Qəzənfər Paşayev həm də nəhəng şairimiz İmadəddin Nəsiminin tədqiqatçısı kimi tanınır. Nəsiminin təbliğində, onun yeni əsərlərinin üzə çıxarılmasında səy göstərən, Nəsiminin İraq Divanını Azərbaycana gətirən, onu tədqiq edib mətnşünas kimi işləyərək tərtib edən və ön sözlə elm aləminə kitab kimi təqdim edən (Bakı, "Yazıçı", 1987), bununla Nəsimi ilə bağlı araşdırmalara bir daha rəvac edən tədqiqatçının işi yüksək dəyərləndirilməlidir.

Qəzənfər Paşayev kitaba yazdığı "Nəsiminin İraq Divanı" adlı ön sözdə əlyazmanı necə əldə etməsini, kitabı nəşrə hazırlayarkən ortaya çıxan çətinlikləri diqqətə çatdırır, maraqlı tekstoloji müqayisələr aparır. Müəllif yazır: "Nəsiminin İraq Divanı nüsxəsini bizə Kerkük vilayətinin Tus Xurmatu qəzasının Bəşir kəndində yaşayan, yaşı yüzü keçən, özünü Şah İsmayılın nəvə-nəticələrindən hesab edən Səyid Heydər töhfə etdi. Divanın üzünü Molla Türab ibn Molla Səfili ibn Molla Əmin tərəfindən köçürülmüşdür. Tünd qəhvəyi rəngli, qalın dəri cildli bu divan nüsxəsi 286 səhifədən ibarətdir. Əlyazmanın vərəqləri iki sütunludur. Divanın səhifələrində 14-19 beyt vardır, ölçüsü 15x21 santimetrdir. Divan nüsxəsində şairin 400-dən artıq şeiri verilmişdir. 398 şeir Nəsimi təxəllüsü ilə tamamlanır. Üç şeir şairin ilk təxəllüs-lərindən olan Seyyid Nəsimi təxəllüsü ilə bitir. Bu divan nüsxəsində Hüseyn təxəllüsü ilə yazılmış şeirlərə və rübailərə təsadüf edilmir. Üz qabığının iç tərəfində "Varlıya qürbət də vətəndir, yoxsula vətən də qürbətdir" yazılmışdır. Divan Nəsiminin "İştə gör" şeiri ilə başlanır və şairin həcm-cə böyük bir şeiri ilə tamamlanır".

Orta məktəbdə oxuyarkən, Nəsiminin yubileyi ilə bağlı qalın bir kitabı nəşr olunmuşdu. O kitabda olan 40-a yaxın qəzəli əzbərləmişdim. O zaman çox gənclər kimi Nəsimi yaradıcılığı məni də çox çəkirdi. Nəsiminin İraq Divanı nəşr olunanda tələbə idim. Hələ o zaman kitabı alıb oxumuşdum və hər iki nəşri indi də kitabxanamın klassik əsərlər bölməsində ən dəyərli nüsxələr kimi qoruyuram. İraq Divanı diqqətimizi şairin yeni şeirləri ilə çəkirdi. Hər qəzəlin bəhrinin yazılması da maraq doğurdu. Kitabın sonunda verilən izahlar və lüğət də çətin ifadələrin anlaşılmasında yardımçımız olurdu. Bu mənada kitabın redaktoru, lüğət və izahların müəllifi Məmmədli Əsgərovun gərgin əməyini də dəyərləndirmək lazımdır.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ayaz Vəfəli "Nəsiminin İraq divanı"nı oxuyarkən" adlı məqaləsində "Ədəbiyyat qəzeti"nin oxucularına Nəsimi haqqında, Nəsi-

mi ilə bağlı aparılmış tədqiqatlar haqqında bəhs açır. Bu sahədə araşdırmaları olan alimləri hörmətlə xatırlayır və Qəzənfər Paşayevin tərtibatı və ön sözü ilə çap olunmuş İraq divanına keçid alır.

Qəzənfər Paşayevin 2010-cu ildə "Qarabağ" nəşriyyatında çap olunmuş "Nəsimi haqqında araşdırmalar" adlı tədqiqat əsəri şairin 640 illik yubileyinə ithaf olunmuşdur. Kitabın elmi redaktoru və ön sözün müəllifi akademik Bəkir Nəbiyev, rəyçisi Əlyar Səfərlidir. Kitabın annotasiyasında oxuyuruq: "Altı əsrdir ki, qismətinə bol-bol kədər və sevinc payı düşən Nəsiminin poeziyası ürəkləri fəth edir. Bununla belə, şairin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı bir çox məqamlar, xüsusən də onun qətli və "dönüklüyü" ilə bağlı məsələlər üzərində qara bir pərdə mövcud idi. Son vaxtlarda aparılmış tədqiqatlarda Nəsiminin poetik irsi və müdhiş taleyi üzərinə yeni işıq salınmış, bu sahədə bəzi irəliləyişə nail olunmuşdur. Professor Qəzənfər Paşayevin kitabında bu deyilənlərdən və elm aləmi üçün maraqlı olan başqa məsələlərdən söz açılır".

Kitabda gedən "Nəsimi Divanının İraq nüsxəsi və naməlum şeirləri" adlı yazıda İraq Divanından bəhs açan tədqiqatçı buradakı bəzi əsərləri əvvəlki çap variantları ilə müqayisə etmiş və buraxılmış nöqsanların aradan qaldırılmasına çalışmışdır. Burada təqdim olunan yeni əsərlər də maraq doğurur. "Nəsiminin həyat və yaradıcılığına yeni baxış" adlı növbəti məqaləsində S.Mümtaz, H.Araslı, Ə.Səfərlı, S.Şıxıyeva kimi tədqiqatçıların, Abbas Əzzavi, İbrahim Daquqi, Ə.Bəndəroğlu kimi iraqi alimlərin, K.Kürçüoğlu, H.Qınalızadə kimi türk tədqiqatçıların, şairin fars divanının tədqiqatçısı Y.Pəndarinin fikirlərinə münasibət bildirir və yeni fikirlərə çıxış edir.

Akademik Bəkir Nəbiyev kitaba yazdığı "Bir neçə söz"də müəllifin həyatı, elmi fəaliyyəti haqqında söz açır, kitab haqqında fikrini bildirir.

Kitaba daxil edilmiş "Axtarışlar" müəllifin "Azərbaycan" qəzetində çap olunmuş Xalq şairi Rəsul Rzaya həsr etdiyi "Tərifdən yuxarıda duran şair" adlı məqaləsindən götürülmüşdür. Yazıda verilməmiş Əliəjdər Səidzadənin, Sergey Borodin Rəsul Rzaya məktubları da maraq doğurur. Əməkdar jurnalist Flora Xəlilzadə "Açılan pərdələr, yaxud Nəsimi olduğu kimi" məqaləsində "Azərbaycan" qəzetinin oxucularına tədqiqatçının "Nəsimi haqqında araşdırmalar" adlı kitabından bəhs edir. Vaxtilə Nəsimi haqqında bəzi yanlış məlumatların yayıldığını, uzun illərdən sonra xalq şairi Rəsul Rzanın Suriyaya ezamiyyətə gedərkən Nəsiminin məzarının Hələbdə olduğunu aşkar etdiyini qeyd edir və onun "Cahana sığmayan şairin qərib məzarı" və "Böyük şair haqqında qeydlər" adlı məqalələrini oxuculara xatırladır. Daha sonra Qəzənfər Paşayevin Rəsul Rzanın saldıdığı izlə Hələbə getdiyini, şair haqqında əldə etdiyi məlumatları mətbuatda çap etdiyini bildirir və Azərbaycan ədəbiyyatında Nəsimi ilə bağlı mühüm araşdırmaların aparıldığını, onun bəzi əsərləri üzərindəki pərdələrin açıldığını, şairin oxuculara olduğu kimi çatdırıldığını və bu istiqamətdə Qəzənfər Paşayevin xidmətlərinin danılmaz olduğunu xüsusi vurğulayır.

Kitabdakı "Şeyx Nəsimi: tarixi həqiqətlər, həyəcanlı anlar" adlı yazıda müəllifin Suriya səfərindən, Nəsimi ilə bağlı tədbirlərdən, elmi konfransdan, şairlə bağlı elmi çıxışlardan bəhs edilmişdir. "İraq Divanı və biz" müəllifin iraqi tədqiqatçı Əbdülməttif Bəndəroğluya cavabıdır. Müəllif hər iki məqalənin "Ədəbiyyat qəzeti"ndə dərc edildiyini qeyd etmişdir. "Nəsimi irsinin tədqiqi və nəşri tarixinə bir nəzər" adlı məqalədə Nəsimi dünyasına yeni gözələ baxan tədqiqatçının çox dəyərli yeni fikirləri ilə tanış oluruq.

Sona XƏYAL
AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar
İnstitutunun böyük elmi işçisi